

**Daginstitutionens rolle, som en del
af et samlet uddannelsessystem
- fordi alle skal med**

Pauline Ansel-Henry
Læringskonsulent i Undervisningsministeriet

Fokus for mit oplæg

- Hvem er vi? Før Inklusionsudvikling nu læringskonsulenter?
- Hvorfor handler inklusions diskussionen mest om skolerne?
- Hvor stiller det dagtilbud – hvilke styrker og udfordringer ser vi?
- Hvad ved vi om inklusion i på dagtilbudsområdet i vores kommuner?
- Hvad ser jeg som de væsentligste udfordringer for inklusion på dagtilbudsområdet?

Læringskonsulenter med fokus på inklusion

- Inklusionsudvikling 2012 – 2013
- Læringskonsulenter 2014 – 2015
- Satspuljefinansieret i samarbejde mellem dengang Social og Undervisningsministeriet
- Så flyttede dagtilbud til Undervisningsministeriet
- Så flyttede de ud igen og til SBLIM, som vi nu samarbejder med, men også tjener

---

Vores opgave er,

At støtte kommunerne så de senest med udgangen af 2015 opfylder kommuneaftalen, herunder:

- 96% af alle børn skal være inkluderet i den almene skole (fysisk inklusion)
- Andelen af børn der får 2 eller derunder i dansk eller matematik skal reduceret (faglig inklusion)
- Elevernes trivsel skal fastholdes (social inklusion)

Vi samarbejder med 20 kommuner

- Vi er det, der kommer efter ”projektmiddel æraen” – vi har ikke penge med, det er uvant for nogle kommuner
- Vi er efterspørgselsstyret – kommunerne definerer udfordringerne og dermed fokus for samarbejdet
- Vi kan bidrage med procesviden, vi kan bidrage med forskningsbaseret viden, men aldrig med arbejdstimer, når vi går ”kigger vi efter hvor aben sidder”.

Definitioner

- Alenkær taler om, at inklusion handler om alle børn, men at nogle børn har behov for noget særligt for at få de samme muligheder som flertallet af børn
  - Fællesskabet, der skaber handle- og udviklingsmuligheder for den enkelte
  - Derfor skal fællesskabet forandres så det kan favne os alle - fællesskabet er alle og dermed skal alle forandre sig, for nogle kræver det mere støtte/hjælp
  - Vi ser derfor både på den enkelte og fællesskabet
  - Det betyder også, at hos mig er det ikke forbudt at tale om vanskeligheder eller diagnoser, det er hvordan vi taler om det (har vi mon behov for det ”Maja Røn Larsen)
-
- Jeg kalder de børn, som har behov for mere støtte og hjælp for børn med særlige behov fordi det hedder de i loven
  - Og så 3-delingen – fysisk, fagligt og trivsel

Kommunalreformen og dagtilbuddene

- 2007 skete den store omlægning i forhold til inklusion på dagtilbudsområdet
- Specialinstitutioner blev lagt i kommunalt regi
- Og flere benyttede sig af at lægge disse institutioner ind under dagtilbudsloven (25%)
- Der er i dag under 1 % af børnene formelt ekskluderet og vi ved ikke hvor mange, der er reelt ekskluderet

---

Dagtilbuddene er rigtig godt i gang

Det er vigtigt fordi vi ved at:

- Internationale studier viser, at de langsigtede effekter af pasning i dagtilbud, bl.a. ses i form af bedre integration i samfundslivet, dvs. øget succes i forhold til uddannelse og beskæftigelse, bedre social integration og reduceret risikoadfærd i form af mindre kriminalitet, stofmisbrug, færre teenagegraviditeter samt et højere aldersgennemsnit for førstegangsfødende (Jensen, B. 2005, Kan daginstitutioner gøre en forskel? (SFI) s. 21-22 (henvisning til amerikansk projekt)samt: Jespersen, C. (2006) s. 20)
- Også danske studier viser, at gode dagtilbud har effekt særligt, når vi taler om udsatte børn og særligt når vi taler om drenge, som særligt profiterer af daginstitutioner frem for anden pasning (Gøsta Esping Andersen/Gupta)

Men alle er nok klar over, at der stadig er udfordringer

- Meldingen er, at der er for mange steder, er der for mange børn der skoleudsættes uden at der har været en forudgående opmærksomhed på dem
- At der ikke er klare mål for og fokus på, hvad børnene/det enkelte barn skal nå, dermed bliver det svært at sætte fokus på om de har nået det.
- At inklusion bliver ikke længere at have forventninger til børn og stille krav.

Inklusionens faldgruber

- Den enkelte og det fælles – to sider af samme sag, men vi har været for meget i individ (Maja Røn Larsen), nu er vi ved at komme for meget over i det fælles (Björg Kjær).
- Mister retten til læring og udvikling (David Mitchell), det handler om forventningerne til, hvad disse børn kan nedjusteres kraftigt.

Mestringsstrategier

- Konteksten er vigtig, men det er jo mestringsstrategierne, der skal sikre, at barnet kan bære fra den ene kontekst til den anden
- Konteksten skaber rammerne til at lære/udvikle sig – ungeforsøg med høj grad af strukturering
- Det behøver ikke at være individorienterede indsatser
- Hvor blev ”trin for trin” af?

Viden

- Den viden vi arbejder med er meget uens og meget er normativ
- Vi har stadig et meget umodent forhold til evidens – på skoleområdet taler man ikke om, hvad der virker, men hvad der virker mere end andet
- Så taler man om, at vores erfaringer er vigtige, men ikke fordi vi tror på det fordi vi har undersøgt det

---

Ledelsesinformation i bund

- Vi ved på skoleområdet, at det er af helt central betydning, at man får den rigtige ledelsesinformation, så man ved hvordan det står til og kan handle på det, men hvad med dagtilbud
  - Mange kommuner følger og kigger efter mønstre i:
    - Antallet af skoleudsættelser
    - Hvad sker der de børn, der får støtte i dagtilbuddet, hvad er deres videre historie
    - En status over børnene fra 1 – 3 klasse, hvad er deres historie bagud, kan vi se mønstre, særligt de børn som har særlige behov
  - Men for mange gør ikke!
-

Statusanalyser fra 20 kommuner viser

- Rammerne opbakning, klare mål m.v.
- Hvad lykkes?
- Kompetencer
- Rådgivning vejledning
- Udfordringer

I hvor høj grad er forvaltningen i dialog med jer om muligheder og barrierer?

Ledere og områdeledere

- 27% i høj/meget høj grad
- 44% i nogen grad
- 27% slet ikke/ved ikke

I hvor høj grad oplever du at I har klare mål med arbejdet med inklusion?

Ledere og områdeledere

- 70 % ja
- 30% nej/ved ikke

Pædagoger

- 57% ja
- 43 % nej/ved ikke

Hvis målet er skoleparathed

- 15% Børnene kommer i højere grad i almene skoler (15%)
- 55% vi har et klart billede af hvad der forventes i skolen
- 41% der er en fælles sprog og forståelse af skoleparathed

• 11%

• 45%

• 36%

I hvor høj grad oplever du, at der er opbakning på institutionen(erne)?

Ledere og områdeledere

- 82% i høj/meget høj grad
- 17 i nogen grad
- 1 slet ikke/ved ikke

Pædagoger

- 64% i høj/meget høj grad
- 29% i nogen grad
- 4 % slet ikke/ved ikke

I hvor høj grad oplever I at arbejdet lykkes?

Ledere og områdeledere

- 66% i høj/meget høj grad
- 31% i nogen grad
- 3% slet ikke/ved ikke

Pædagoger

- 44% i høj/meget høj grad
- 47% i nogen grad
- 9% slet ikke/ved ikke

PPR

- 31% i høj/meget høj grad
- 56% i nogen grad
- 13% slet ikke/ved ikke

Hvad oplever I lykkes?

Ledere og områdeledere

- Børnene er en del af fællesskaberne (80%)
- Børnene deltager i institutionens aktiviteter (81%)
- Børnene trives og udvikler sig (82%)
- Forældrene er glade for, at børnene er en del af almenmiljøet (53%)

Pædagoger

- Børnene er en del af fællesskaberne (63%)
- Børnene deltager i institutionens aktiviteter (65%)
- Børnene trives og udvikler sig (65%)
- Forældrene er glade for, at børnene er en del af almenmiljøet (42%)

De væsentligste udfordringer

Ledere og områdeledere

- Det daglige arbejde med børnene (36%)
- Inddrage alle forældre i arbejdet (55%)
- Der mangler støtte i det daglige arbejde (47%)

Pædagoger

- Det daglige arbejde med børnene (47%)
- Inddrage alle forældre i arbejdet (36%)
- Der mangler støtte i det daglige arbejde (51%)

I hvor høj grad har pædagogerne de fornødne kompetencer

Ledere og områdeledere

- 62% i høj/meget høj grad
- 34% i nogen grad
- 4% slet ikke/ved ikke

Pædagoger

- 48% i høj/meget høj grad
- 46% i nogen grad
- 6% slet ikke/ved ikke

Kun 29% har en samlet plan for kompetenceudvikling

Øverst på ønskelisten

- Metoder til arbejdet
- Viden om børn i vanskeligheder

I hvor høj grad oplever, du at du for den vejledning og rådgivning du skal bruge?

Pædagoger

- 34% i høj/meget høj grad
- 48% i nogen grad
- 18% slet ikke/ved ikke

PPR

- 57% i høj/meget høj grad
- 36% i nogen grad
- 7% slet ikke/ved ikke

Kan jeg bruge det?

- 55% i høj/meget høj grad
- 36% i nogen grad
- 8% slet ikke/ved ikke

I hvor høj grad er der et godt samarbejde med socialforvaltningen?

Pædagoger

- 12% i høj/meget høj grad
- 31% i nogen grad
- 35% slet ikke/
- 22% ved ikke

Hvor *systematisk* arbejder I?

Ledere og områdeledere

- 55% vi gennemgår alle børn
- 18% observerer og giver feedback
- 69% forbereder og følger op i teams/grupper
- 38% har samtaler om det faglige niveau

Pædagoger

- 43% vi gennemgår alle børn
- 13% observerer og giver feedback
- 45% forbereder og følger op i teams/grupper
- 17% har samtaler om det faglige niveau

Der er

- Opbakning til inklusionstanken, det skal vi bygge på
- Pædagogerne oplever, at meget lykkes
- Vi taler meget om, hvad skoleområdet kan lære, at pædagogerne på dagtilbudsområdet – pædagogerne føler sig bedre klædt på, bedre støttet, lederne ved mere om hvor deres medarbejdere er

---

Fremtidige fokuspunkter

- I mange kommuner er ressourcerne få, hjælp dagtilbuddene med at prioritere
- For mange dagtilbud ved ikke, hvad målet for inklusionen er, hjælp dem med at målsæt
- For mange dagtilbud taler stadig ikke systematisk om børn, hjælp dem med at systematisere LP, Signs of Safety, SMTTE andre metoder
- For mange dagtilbud har ikke forberedelsestid og slet ikke sammen, hjælp dem med at organisere, hvad tænker I er minimum
- For mange dagtilbud kan stadig ikke sætte læringsmål, hverken ift aktiviteter eller for det enkelte barn, hjælp med at fokusere (herunder læringsstiger/trapper), når vi starter med målet bliver det tydeligt, at der flere veje
- For mange pædagoger mangler specialpædagogiske kompetencer både når det gælder at genkende mistrivsel og iværksætte tiltag, hjælp dem med at kvalificere arbejdet

---

Andre pointer

- Inklusion er en fælles opgave, ansvaret er ikke lederens, men kommunens derfor er det vigtigt, at I kan følge udviklingen og sætte ind med den rette støtte, hjælp med at identificere udviklingsområder
- Vi taler meget om, hvad skoleområdet kan lære, at pædagogerne på dagtilbudsområdet – dagtilbud er foran
- Forældrenes rolle er væsentlig – der er massere af mulige dialogspil m.v.
- For mange institutioner er blevet bange for at tale om individer, støt dem i at gøre det ordentligt